

Sagarra, vigent i total

Josep Maria de Sagarra va escriure prosa, teatre i poemes. Va ser un dels autors catalans més populars de la primera meitat del segle XX. Què en queda, del seu llegat, cinquanta anys després de la seva mort?

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

El 27 de setembre farà 50 anys que Josep Maria de Sagarra i de Castellarnau va morir. Nascut l'any 1893 a Barcelona i actiu des dels 20 anys –va guanyar l'Englatina d'Or dels Jocs Florals l'any 1913–, Sagarra va construir, al llarg de quatre dècades llargues de trajectòria voraç, una obra literària que tastaria tots els gèneres i projectada des de diversos suports: va omplir el Teatre Romea durant anys gràcies a les seves comèdies; va recitar els seus poemes en llocs tan emblemàtics com el Palau de la Música; va publicar una quantitat important de llibres, i en va vendre xifres no precisament anecdòtiques; va escriure columnes d'opinió en una quinzena de publicacions (entre les quals hi havia *La Publicitat*, *Mirador*, *Imatges*, *La Vanguardia* i *Destino*).

Tot i això, l'efemèride dels 50 anys de la mort de Sagarra passarà sense pena ni glòria pels teatres catalans, que aquests últims dos anys han optat per adaptar algunes de les seves obres en prosa (*La ruta blava* i *Vida privada*). L'obra completa de Sagarra, encara en curs, arribarà d'aquí uns mesos al seu vintè volum. Cal dir que un dels escriptors en català més barcelonins està sent editat per l'editorial valenciana Tres i Quatre, una iniciativa tan lloable

com insòlita. "Són coses que passen en un país com el nostre", diu l'escriptor i periodista Lluís Permanyer, autor de *Sagarra vist pels seus íntims* (La Campana, 1991), una de les dues úniques biografies publicades fins ara sobre l'autor d'*El comte Arnau*. "Després de morir, a França alguns autors passen per una fase que s'anomena *el purgatori*. A Sagarra li va tocar passar-la en vida. A diferència de la Nova Cançó, a la qual se li ha reconegut una missió social i política, perquè cantar en català omplia auditoris durant els anys de la dictadura, no ha passat el mateix amb les obres teatrals de Sagarra, que del 1946 al 1961 va omplir una vegada i una altra el Romea, un acte de reafirmació política i de fe en la llengua catalana".

A banda de les polèmiques amb Carles Riba i Josep Pla durant la dècada dels 50, el teatre sagarrià ha estat representat amb intermitències que no es corresponen amb la popularitat que l'escriptor va tenir en vida: "Se'm fa estrany que no s'hagi superat la mania contra Sagarra –continua Permanyer–. No és gai-

re freqüent el que ha passat amb el seu teatre. Hi hauria d'haver hagut una normalitat que no ha arribat. Abans podia ser una qüestió personal; ara és la mediocritat dels que manen, siguin a la política, a l'empresa del teatre o on sigui. Parlo dels que tenen capacitat de decisió".

Va ser un altre escriptor i periodista, Josep Maria Espinàs, qui va publicar la primera biografia de Sagarra, l'any 1962. "Era un home d'una cultura fora de sèrie, molt preparat i amb el contrast poc habitual de ser un autor molt popular", destaca Espinàs, que l'any 2007 va dedicar un dels retrats de *Relacions particulars* (La Campana) a un dels seus escriptors catalans de capçalera. "Com a prosista, Sagarra és molt gran. Com a poeta, té un domini del ritme i de la mètrica excepcional. Com a dramaturg, no es pot dir que sigui un Shakespeare, però en canvi s'ha sentit capaç de traduir-lo, i se n'ha sortit molt bé. A banda del costat popular de Sagarra, ressaltaria que també ha estat un gran creador de mites: té *El poema de Nadal*, *El poema de Montserrat* i *El comte Arnau*, tres llibres que s'enfronten brillantment amb temes sòlids del país".

Narcís Garolera, catedràtic de filologia catalana de la Universitat Pompeu Fabra, dirigeix des de l'any 1994 l'edició crítica de les obres

01
SAGARRA I RIBA ES MIREN, POC ENTUSIASMATS, EN UNA REUNIÓ CLANDESTINA

02
IMATGE DE L'ADAPTACIÓ TEATRAL DE 'VIDA PRIVADA'

03
SAGARRA, DURANT EL VIATGE A TAHITÍ, ON ESCRIURIA EL LLIBRE 'LA RUTA BLAVA'

a
llegim

34-35

- Entrevista a Silvia Avallone, l'últim fenomen de les lletres italianes
- Assaig de Dolors Oller sobre creació poètica

36-37

- Ressenyes dels nous llibres d'Ana María Moix i Roberto Calasso
- Ferdinand von Schirach, autor criminal

02

completes de Josep Maria de Sagarra. “Era un fenomen del vers: li sortien amb gran facilitat, i en alguns casos, són de gran sumptuositat. És un cas com el de Verdaguier i Guimerà: escriu versos que s’entenen –explica–.

De tot el que va fer, el que ara s’aguanta més és *Vida privada*, les *Memòries*, *La ruta blava* i l’articulisme. Cal destacar que Sagarra va ser un home d’escriptura diària que va viure de la ploma en la seva llengua i en una situació gens òptima”.

L’escriptor i periodista Jordi Puntí té clar quin Sagarra cal recuperar: “Per als estudis literaris dels 70, era un pageset que pxiava versos i parlava de flors i violes. Des de fa uns anys, Sagarra és també el de la vida urbana, atent al brogit i als canvis i al testimoni present”.

ROS RIBAS

03

GAROLERA: “VA VIURE DE LA PLOMA EN CATALÀ EN UNA SITUACIÓ GENS ÒPTIMA”

ESPINÀS: “A MÉS DE SER POPULAR, SAGARRA HA ESTAT UN GRAN CREADOR DE MITES”

LES SIS CARES DE SAGARRA

El poeta

L’any 1913, Sagarra es va estrenar literàriament amb el poema *Joan de l’Ós*. La seva facilitat per escriure versos –satírics, descriptius i fins i tot de caràcter vaporós– el va portar a escriure dos dels poemes més extensos de la literatura catalana del segle XX: *El comte Arnau* i *El poema de Montserrat*.

El dramaturg

La producció teatral de Sagarra va omplir les sales barcelonines –en especial, el Teatre Romeabans i després de la Guerra Civil. Potser és la part de la seva producció menys actual, però que no se n’hagi programat cap obra amb motiu del 50è aniversari de la seva mort és una decisió que hauria de portar cua.

El prosista

Després de *Paulina Buxareu* (1919), Sagarra va esperar deu anys fins a escriure la seva pròxima novel·la, *Alli i salobre*. L’any 1932 publicaria una de les grans novel·les catalanes del segle XX, *Vida privada*. El 1954 donaria a conèixer les gairebé 1.000 pàgines d’un llibre indispensable: les *Memòries*.

El viatger

L’any 1937, Sagarra i Mercè Devesa, amb qui s’acabava de casar a París, van agafar un creuer que els havia de portar fins a Tahití. De l’experiència del viatge, que va durar set mesos, en va sortir *La ruta blava*, un dels llibres més aventurers de Sagarra (i amb més d’un comentari políticament incorrecte).

L’articulista

Durant més de 40 anys, Sagarra va col·laborar en diaris i revistes. A més de l’indispensable recull de *L’aperitiu*, els últims anys han aparegut dos reculls més d’articles no aplegats mai en volum a cura de Narcís Garolera: *L’ànima de les coses* i *El perfum dels dies*.

El traductor

Sagarra va assumir dos reptes que haurien bloquejat més d’una persona: la traducció en vers de *La divina comèdia*, de Dante Alighieri, i la versió “més teatral que literària” –en paraules de Joan de Sagarra– d’una vintena llarga d’obres de William Shakespeare.